

DOI Number: 10.30520/tjsosci.454367

NECATİ CUMALI'NIN SUSUZ YAZ ADLI HİKÂYESİNDE YAPI VE İZLEK
*STRUCTURE AND THEME IN NECATİ CUMALI'S SUSUZ YAZ NAME STORY*Sibel BAYRAM¹**ÖZET**

Türk Edebiyatında çok yönlü bir yazar-şair olan Necati Cumalı, bireyden hareketle toplumsal konuları anlatmış, çevresinde duyduğu, gördüğü olayları gerçekçi bir üslup kullanarak okuyucuya aktarmıştır. Bireysel ve toplumsal hikâyeleri olmak üzere iki grupta incelenen yazar, hiçbir edebi topluluğa dâhil olmamıştır. Eserlerinde her zaman, insanı, değerleri ön plana tutan Cumalı, canlı tasvirler yapmış, akıcı bir dil kullanmış, arada yazar kişiliğini de hatırlatmaktan geri durmamıştır. Sevgi, adalet, doğruluk kavramlarının yanında özellikle Anadolu'daki kadın-erkek ilişkileri üzerinde durmuş, cinsellik, aşk, öç, şiddet yazarın ele aldığı diğer konulardır. Ege Bölgesini sık sık konu ettiği eserlerinde Anadolu insanına karşı, ön yargılı bir tutun sergilememiş, Anadolu insanını sıcak bir dille ifade etmiştir. Eserleri, tiyatro olarak sahnelenmiş, filmlere çevrilmiştir. Boş Beşik, Zeliş, Mine, Dul Bir Kadın ve Derya Gülü bunlardan birkaç tanesidir. Necati Cumalı'nın üçüncü hikâye kitabı olarak yayımlanan *Susuz Yaz* adlı hikâye kitabında köylü, köylünün sorunları, kadınların haksızlığa uğraması, öç gibi konular ele alınır. *Susuz Yaz* adlı hikâye kitabında yer alan *Susuz Yaz* adlı hikâye Metin Erksan tarafından filme uyarlanır. 1964 yılında Berlin Film Festivali Altın Ayı ödülüne layık görülür. Bu çalışmamızda *Susuz Yaz* adlı hikâyenin yapı, bakış açısı, anlatıcı düzlemi, mekân, zaman, tema ve izlek kurgusu üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Su, toprak, kadın, kıskançlık.

ABSTRACT

Necati Cumali, a versatile writer-poet in Turkish Literature, has been expressing social issues with individual motives, conveying to the reader a realistic style of events he hears and hears around him. The writer, who studied in two groups, individual and social stories, was not involved in any literary community. In his works, Cumali, who always keeps people, values in the foreground, made vivid portraits, used a fluent language, and did not hesitate to remind himself of the personality of the writer. In addition to the concepts of love, justice and righteousness, sexuality, love, revenge, violence are the other issues that the writer deals with, especially about the male-female relationships in Anatolia. His works which he frequently spoke of the Aegean Region he did not exhibit a prejudiced hold against the people of Anatolia and expressed the Anatolian people with a warm language. His works have been staged as theaters, turned into films. Blank Cradle, Zeliş, Mine, Widowed Woman and Derya Gülü are a few of these. Necati Cumalı's story book *Susuz Yaz*, published as the third story book, deals with problems such as peasants, villagers' problems, women's injustice and revenge. The story

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Düzce Üniversitesi, sibelbayram02@hotmail.com

named *Susuz Yaz*, which is included in the story book *Susuz Yaz*, is adapted by Metin Erksan. In 1964 he was awarded the Golden Bear of the Berlin Film Festival. In this work, the story of *Susuz Yaz* will be focused on structure, point of view, narrative plane, space, time, theme and poetry.

Keywords: Water, soil, woman, jealousy.

1. Yapısal Kurgu

1.1. Hikâyenin Kimliği

Bireyselden toplumsal konulara, toplumsal konulardan evrenselliği yakalamaya çalışan Cumalı için “Sanat, insana insanlığını öğretir. İnsanın insana olan yakınlığını açıklar, insana insanı sevdirebilir. Bu yoldan kişinin, bireyin değerini düşüncelere, yüreklere yerleştirir.” (Temel,2007:8) Etkilendiği kaynaklar, içinde yaşadığı toplumdur. Yazar, “Başta Türkiye'nin dünü, bugünü giderek coğrafyası beni etkiler.” (Temel, 2007: 11) ifadelerini kullanır.

Yerel unsurları bolca kullanan Cumalı'nın *Susuz Yaz* adlı hikâye kitabı 1962 yılında basılır. Bu baskıda *Susuz Yaz*, Öç, Dağlı ile Muharrem, Bıçak, Kaatil, Gülsüm ile Ağıt, Esmâ ile İsmail, Selim'i Anarım” hikâyeleri yer alır. 1968, 1971 yıllarında tekrar basılan hikaye kitabı, aynı şekilde basılmaz. “1968 yılında İstanbul'da, Cem Yayınevi tarafından, 144 sayfa olarak yayınlanan ikinci baskı içinde *Susuz Yaz*, Öç, Dağlı ile Muharrem adlı hikâyeler yer alır. Bıçak, Kaatil, Gülsüm ile Ağıt, Esmâ ile İsmail, Selim'i Anarım hikâyeleri çıkarılır. 1971 yılında İstanbul'da, Cem Yayınevi tarafından, 182 sayfa olarak yayınlanan üçüncü baskı içinde; birinci baskıdaki hikâyelerin tekrar hepsi yer alır. Gülsüm ile Ağıt adlı hikâye Gülsüm Kıza Ağıt olarak değiştirilir.” (Kocabıyık, 2006:120).

Susuz Yaz hikâye kitabı yazarın üçüncü hikâye kitabıdır. Hikâye 1967-1968 yılında İstanbul Şehir Tiyatrosunda sahnelenir. Metin Erksan tarafından filme uyarlanan filmi Necati Cumalı beğenmez. Cumalı, Varlık dergisinde filmle ilgili şunları söyler: “Ses dergisini aldım elime, filmde 60 kadar kare var orta sayfada. Karelerin bir tanesinde korkuluklar var. Kadın (Hülya Koçyiğit) gidiyor, korkulukların önünde, kaynının saldırılarından korusun diye ‘Beni koru Yarabbim’ diyor. Korkuluk, belki bir imaj ama işlevi başka. Şimdi 20. yüzyılda bir insanın korkuluğun önünde diz çöküp Tanrı'ya yakarması anlamsız ve gülünç realitenin ne olduğunu bilenlere gösterdiğinizde, yaptığımız şeyin itibarı düşer. Başka bir yerde kadının bacağını yılan sokuyor. Onu öğrenmiş rejisör: Ağzında yara olmayan biri yılanın ya da akrebin soktuğu yeri kanatıp emerse, o kişi zehirlenmez, iyileşir. Erol Taş da emiyor. Şaşacaksınız ama ben *Susuz Yaz*'ı hiç görmedim, çünkü üzüntüden verem olmaya niyetim yok! Dergide gördüğüm bu kareler yetti bana. Emiyor, kadın da teslim oluyor. Burada Bahar'ın karakterinin hiçbir değeri kalmıyor. Eğer baldırına dokunana verecekse kendini, o benim çizdiğim, benim anlattığım Bahar değil. Kendi kendime, ‘Allah Allah!’ dedim, ‘Ben bu filme nasıl tahammül edeceğim.’” (Kocabıyık, 2006:123) Hikâye, böylece hem tiyatro, hem yazın hem de film olarak karşımıza çıkar.

Kıskançlık, öç almak, su, toprak temalarının işlendiği hikâyeye önce yazar “Habil ile Kabil” ismini verir. Kabil, kardeşi Habil'i kıskanmış ve öldürmüştür. *Susuz Yaz* hikâyesi de kıskançlık, öç, cinayet üzerine kuruludur. “Ayhan Işık'la iyi arkadaşlığımız vardı. Bir akşam Koço'da içerken ‘*Susuz Yaz*'ın konusunu anlattım. O zaman adı

‘Susuz Yaz’ değil, ‘Habil ile Kabil’ idi. Tevrat’taki gibi iki kardeşin çekişmesinin hikâyesi. ‘Susuz Yaz’ın konusu Tevrat’taki ‘Habil ile Kabil’den beri devam eden bir konu. Kardeş çekememezliği, su problemi. ‘Susuz Yaz’ 1959’da yazıldı ama sit problemini 1950’den beri Urla’da görüyorum.” (Kocabıyık, 2006:124)

Susuz Yaz hikâyesi yazarın Urla’da avukatlık yaparken tanık olduğu gerçek bir olaya dayanır. 1950 senesinde Cumalı, Urla Sulh Cezaevinde kendi duruşmasını beklerken başka bir duruşmayı izler. “1950 yazında, Urla Sulh Ceza Mahkemesi’nde, duruşma sıramı beklerken, çok ilginç bir dava dinledim. Sanık davacıya işaret etti: ‘Yargıç Bey, siz buna ağabey mi diyorsunuz? Ben bunun için beş yıl hapis yattım! Aftan sonra köye dönünce, eline emanet bıraktığım karımı damın önünde iki yaşında bir çocukla buldum.” (Temel,2007:25)

Yazar, duyduğu bu olayı hemen hikayeleştirmez. 1960 yılında kaleme alır. “*Susuz Yaz*’ı ilkin öykü olarak 1960 yılında yazdım. Yukarıda anlattığım olaydan yola çıkarak, öyküde, kırsal kesim insanların toprak, su savaşlarını, cinsel sorunlarını, yüzeysel kalan adalet ilişkileri ile yoğurup bütünleştirerek tek bir olay olarak işledim. Bu acı gözlemler, eski Yunan trajedilerinin salt imgelem gücü olmadığını, temelde değiştirilmesi güç toplumsal ilişkilere dayandığını öğretti bana. Bunun içindir ki, *Susuz Yaz*’da yer alan olayları, dramdan çok, yazgılarını katı yaşam koşullarının belirlediği insanların trajik yaşamı olarak yorumlamak eğilimi duydum.” (Temel,2007:25)

1.2. İsimden içeriğe

Susuz Yaz ismini taşıyan hikâye, su, kadın, toprak üzerine kuruludur. Üç unsur, hayatın devamlılığını, bereketini, var olmayı sağlar. “Asya’da eski din ve kültürlerde su, “Materia Prima” yani ilk maddedir. Hindu metinlerinde “her şey suydı”, Taoizm’de “geniş suların kıyıları yoktu”, Brahmanizm’de ise “Dünyanın yumurtası suların yüzeyinde saklıydı, Tanrı’nın nefesi, ruhu, suların yüzeyinde saklı bulunur.” derken, Çinliler, suyun doruksuzluk, kaos ve belirsizlik olduğuna inanmışlardır.” (Türkmen,2013:14) Görüldüğü gibi dinlerde, felsefelerde su her şeyin ilkidir, var oluşudur. Ancak aynı zamanda kaosun da sebebidir.

Hikâye, Hasan Kocabaş’ın kendi bahçesinde doğan su için havuz yaptırmasıyla başlar. “Suyun sahibini sorup araştırmak, suya sahip çıkmak, o çevrede kimsenin aklından geçmezdi. Ama 947 yazında Kocabaşlar, kendi bahçelerinde yeni bir havuz yaptırıldılar. Sıvası kurutulduğu günün gecesi, suyu yatağından kendi havuzlarına çevirdiler. O gecedен sonra olanlar unutulmadı.”² (s.9) Çünkü su, Kocabaşların kendi bahçesinde doğuyorsa da köy meydanında ortak bir havuz vardır. Köylülerin başka su kaynağı olmadığından bu havuza dökülen suyu sırayla kullanırlar. Bahçelerini sularlar. Bu su, çok kuvvetli akmasa da köylü için hayati değer taşır. Hikâyenin ilk bölümü suyun anlatılmasıyla başlar. Suyun mevsimlere göre akışı, köylülerin suyu nasıl bekledikleri, çocukların su başında oynadıkları oyunlar, uzun uzun tasvir edilir. Anlatımda suyun hikâyedeki en önemli kahraman olduğu kurgunun başında okuyucuya sezdirilir.

Kurgudaki olayların başlamasının sebebi sudur. Suyu alamayan ve susuz geçen yaz insanların sınırlarını yıpratır, su kaosa neden olur. Böylece hikâyenin adı ile yaşananlar arasında paralellik bulunur. Varlığı oluşturan su, hikâyede yok oluşu getirir.

² Necati Cumalı,(2017). *Susuz Yaz*, Cumhuriyet Kitaplığı, İstanbul. (Çalışmamızdaki alıntılar, bu kitaptan yapılacaktır.)

1.3. Bakış Açısı ve Anlatıcı Düzlemi

Bakış açısı, kurguda olayların kimin tarafından anlatıldığıdır. Belirlenen bakış açısı çeşidi hikâyede anlatıcı ile okuyucu arasındaki mesafeyi, anlatıcının bir kişi mi birden fazla kişi mi olduğunu, anlatıcının kurgudaki kahramana olan yakınlığını belirler. “Bakış açısı, anlatma esasına bağlı metinlerde, vaka zincirinin meydana gelmesinde kullanılan mekân, zaman, şahıs kadrosu gibi unsurların kim tarafından, kime nakledilmekte olduğu sorularına verilen cevaptan başka bir şey değildir.” (Aktaş, 1984:84)

“Roman sanatında bakış açısı kavramının önemini geniş ölçüde ilk belirtilen eleştirici Percy Lubbock’tur. 1921 yılında yayımladığı *The Craft of Fiction* adlı kitabında Lubbock, tüm roman sanatının bakış açısı sorununa dayandığını ileri sürerek, bu konuda özen göstermeyen romancının, ele aldığı konunun anlamını tam olarak ortaya çıkaramayacağını söyler... Lubbock, yazarın romanına başlamadan kullanacağı bakış açısını seçmesi ve buna bağlı kalması gerektiğini belirtir.” (Akt.Tekin,2016:55) Hâkim (Tanrısal) bakış açısının kullanıldığı hikâyede anlatıcı, her şeye hâkimdir.

Hikâye, yazar-anlatıcının suyu anlatmasıyla başlar. Suyun köy için ne anlama geldiğini ifade edildikten sonra kahramanların anlatımıyla devam eder. İlahi bakış açısıyla yazar-anlatıcı kahramanların hem geçmişini, hem hissettiklerini, düşündüklerini ayrıntılı olarak verir. Hasan Kocabaş’ın düşünüyü bilir. Hasan Kocabaş’ın düşüyle birlikte onun bilinçaltına iner. “Düşünde aşırı fidanları her gün sular, o suladıkça ürün yılları kısılardı. Derken bir yük arabası gelir, bir araba yükü şeftali ile bahçelerinden şoseye çıkar, bütün gece İzmir’e doğru ilerlediğini görürdü” (s.11) Anlatıcı, kahramanın yerine düşünüp cevap verir. Havuz yaptırıp suyun yönünü kendi havuzuna çeviren Hasan Kocabaş’a köylüler düşmanlık ederler. Yazar-anlatıcı “Su onun malıydı. Onun toprağında çıkıyordu” (s.12) der. Anlatıcı, kahramanlarla ilgili ruhsal çözümlenelerde bulunur. “Yüreği isyanla dolu, doğrulup yatağında oturdu.” (s.14) “İçi kuşkuyla doluydu. Veli’nin belli belirsiz gözünü korkutmaya kalkışması içindeki kuşkuları uyandırdı.” (s.19) “Bu aşırı öfke Osman’ın öfkesini taşıracak duruma geldi.” (s.27) “Hasan, korkular içindeydi” (s.43) Anlatıcı, kahramanların zihinlerinde geçenleri bilir. “Birbirlerine söylemeseler de hepsinin aklından geçen düşünceler birdi: ‘Bu kadar mı? Bu kadarı önce kime?’” (s.26) Anlatıcı, kahramanlarla ilgili okuyucu yönlendirir. Kurguda Hasan Kocabaş’ı kötü kahraman olarak gösterir. Okuyucunun Hasan’a karşı tavır almasını, Osman’ı ise sevmesin sağlar. “Hasan Kocabaş, bütün bir yıllık emeğini kurutuyordu. Sofrasının bereketini kurutuyordu. Çoluk çocuğu ile belleri üstüne eğilip yetiştirdikleri, emek verdikleri ne varsa kurutuyordu.” (s.29) Osman için “Kimseye fenalık etmeyi düşünmediği için kimseden de fenalık beklemeyen bir yaratılışı vardı” (s.32) cümlelerini kullanır. Anlatıcı, kahramanın (Hasan Kocabaş) yerine düşünür. “Veli ile öbürleri, bahçe yetiştirmek istiyorlarsa, kuyu kazsınlar, dolap kursunlar; bahçelerinin çaresine baksınlar.” (s.12)

Hikâyede farklı anlatım yöntemleri kullanılmış, kahramanların karakterleri, ruhsal dünyaları farklı açılardan verilmiştir. Rüya, diyalog, iç monolog, iç diyalog, özetleme, ruhsal çözümlenme, tasvir, geriye dönüş anlatım tekniklerinin kullanıldığı görülür. Hikâyenin başında Hasan Kocabaş, iki tane rüya görür. İki rüya hikâyenin devamında olacakları okuyucuya sezdirir. Bir tanesinde diktiği şeftali, zeytin ağaçların büyüdüğünü bir araba yüküyle İzmir’e doğru gittiğini görür. “Düşünde aşırı, fidanları her gün sular; o suladıkça ürün yılları kısılardı. Derken, bir yük arabası alır, bir araba yükü

şeftali ile bahçelerinden şoseye çıkar, bütün gece İzmir'e doğru ilerlediğini görürdü." (s.11) Hasan Kocabaş'ın bu rüyası başka bir rüya ile engellenir. "Havuzun alt başında kalan bahçelerin sahipleri dikiliyordu karşısına! Veli Sarı, Ethem Ölmez, Musa Öztürk, Hüseyin Şengül, çatık kaşları, öfkeli tavırları ile arıklarının başlarında ellerinde kazmaları, kendisine doğru dönüyorlar. 'Su, su, su!' diye bağışıyorlardı." (s.11) Hasan Kocabaş, isteklerine kolay erişemeyeceği, önüne engeller çıkacağı gördüğü rüyadan anlaşılır. Diğer bir rüya da yine Hasan Kocabaş'ın gördüğü bir rüyadır. Hasan Kocabaş suyu almış, eylül ortalarına gelinmiştir. Bir gece rüyasında düşmanları olan köylünün omuzlarında boş bir tabutla kendisine yaklaştığını görür. Bu rüya kurguda önemli bir yere sahiptir. Hikâyede ölümün olacağına dair bir işarettir.

"Anlatım düzeyinde söz, iki şekilde işlevini yerine getirir: Ya sese dönüşür; dışa yansır yahut sese dönüşmeksizin, insanın iç dünyasında görevini yerine getirir. Sonuç olarak iç ve dış olmak üzere iki konuşma tarzına sahip olduğunu söyleyebiliriz." (Tekin, 2016:288) Hikâyede iç monologların (interior monologue) önemli bir rolü vardır. Diyaloglar olduğu kadar iç monologlar da bulunur. İç monologlar, hikâyede kahramanların iç âlemlerinin okuyucuya yansımaları sağlar. İç monologlar, Hasan Kocabaş, Osman ve Bahar'a aittirler. Ancak hikâyede Bahar, pasiftir. Birinci derecede Hasan Kocabaş, ikinci derecede Osman, üçüncü derecede Bahar gelir. Hasan'ın Osman'ı Bahar'dan kıskanması iç monolog halinde verilir. "Ne yapıyordun? Kendisi ter dökerken, o karısıyla belki de dama kapanmıştı yine! Geceleri neyse ama iş zamanı ..." (s.26) Hasan Kocabaş'ın Veli Sarı'yı öldürmesi kurguda dönüm noktasıdır. Merak unsurunun arttığı gerilimin yükseldiği bu bölümde iç monologlar da artar. Suçun kimin üstüne alacağı konusu belirsizliğini korurken Osman, "Ağası adam olsa, suçu üstünde kalacağına canı yanmazdı. Ağası beygir gibi ezdi karısını... Çare? Nasıl kalsın da çifte benim elimdeydi, Veli'yi ağam vurdu desin." (s.43) düşüncelerini içinde geçirir. Hikâyede iç monologların olduğu bölümlerde yazar-anlatıcı ortadan kalkar, kahramanın iç dünyası ve okuyucu başbaşa kalır.

İç monologlar, hikâyenin genel dokusunu güçlendirir. "İç monologda dikkat çeken özellik, zihnin serbestçe ve etkin bir şekilde çalışmasıdır." (Tekin, 2016:290) Osman, bu düşüncelerle çatışma halindeyken abisi Hasan Kocabaş da Osman'a olan güvensizliğini, zihninde geçenleri iç monologlarında belli eder. "Ya Osman'la Bahar, kendisini ele verirlerse? Bahar, hâkime, Osman yanımda kalktı, çiftiyi aldı dese?... Ah! Ülen nankör, ah ülen hayırsız! Sen çalış çabala, kardeşim de, malına ortak et, o ağzını açıp sen meraklanma demesin!" (s.43) Hasan Kocabaş, kardeşinin suçu üstüne almaması halinde uygulayacağı senaryolarını zihninde kurar. Yazar-anlatıcı bunları iç monolog şeklinde okuyucuya verir. "Çiftenin ruhsatı kendi üstüne! Elinde ruhsat olduktan sonra! Osman'ı kurtarmak için yalan söylüyor hâkim bey, benim silahım belli, ben çiftim dururken ne diye grayı alayım? Derdi" (s.44) Hasan Kocabaş'ın zihnindeki çelişkiler doğal bir şekilde şekillenir.

Hikâyede çok az diyalog ve iç monoloğu olan Bahar, mahkemeye gideceği zaman, "Kendini kurtar, beni sakın ağanın eline bırakma!" demeyi kurdu kocasına." (s.47) Az da olsa hikâyede bulunan birkaç iç monolog sayesinde Bahar'ın ruhundaki dalgalanmalar, yansıtılır. Milan Kundera, iç monolog için "olağanüstü bir casusluk olayı" (Tekin,2016:294) ifadelerini kullanırken iç monolog, yazar için önemli bir anlatım aracıdır.

Kurguda kullanılan diğerk bir anlatım tekniğı iç diyalogdur. İç diyalog, kahramanın kendi kendine konuşmasıdır. Cümleler dilbilgisi kurallarına uygun olarak kurulur. Konuşma cümleleriyle aynıdır. Sadece kahramanın karşısında onu dinleyen biri yoktur. Bahar, mahkemede “Ah gâvur bodur! diye mırıldandı.” (s.49) cümlelerini kendi kendine söylerken Bahar öfkesini dışa vurur. Osman, hapsedildikten sonra Bahar’ın Hasan Kocabaş’tan uzak durması, Hasan Kocabaş’ı kızdırır. “Kahpe diye mırıldandı. Madem öyle, kocasının dönmesine dokuz yıl var. Dokuz yıl elimdesin. Gösteririm ben sana ne kadar namuslu olduğumu.” (s.53) cümleleri iç diyalog örneğidir. Yazar-anlatıcı, sözü Hasan Kocabaş’a bırakarak, Hasan Kocabaş’ın hem öfkesini hem de Bahar’la ilgili gelecekle ilgili tasarladıklarını okuyucuya iletir. İç diyalog yönteminde de iç monolog yönteminde olduğu gibi yazar-anlatıcı aradan çekilir.

Hikâyedeki tasvirler mekânın, kahramanların zihinde canlandırılmasına yardımcı olur. Kurgunun başında yazar-anlatıcı, önemli bir fonksiyonu olan ve hikâyedeki aksiyonun oluşmasını sağlayan havuzun tasviri yapılıır. “Bu havuz o çevrenin can noktasıdır. Tekebaşı’ndan havuza doğru uzayan bir kavak çizgisi, havuzun üst başında sıklaşır, asma, nar, kümelerine karışır. Havuzun ağzına yakın yıkık sağ köşesinden, taşan suların yayıldığı düzlükte yetişen kayıtların dipleri daima nemli kalır. Hayıtların altından geçen derenin üst başı yaz aylarında kurur, taşan suların karıştığı yerden aşağıları su tutar.” (s.8) Yapılan bu tasvir, olayların geçeceği mekânı tanıtır. Hikâyedeki kavga, cinayet burada işlenir. Bu anlamda bu mekân en az kahraman kadar önemli bir role sahiptir. Sonrasında köyün kuraklığını anlatmak için yapılan “Ovanın kuzeyinde birkaç parça bağ ile bağlarının yakınlarında serpiştirilmiş üç beş badem, ceviz ağacı vardı yeşil olarak. Gerisi bozdu, yanıkta, çırılçıplaktı” tasviri suyun köylüler için hayati öneme sahip olduğunu ve suyu Hasan Kocabaş’a bırakmayacakları kanısını başta vermektedir. (s.15) Mekân tasvirin yanında fiziksel portre de çizilir. Bahar, hikâyede kıskançlığa sebep olan, en önemli kahramandır. Hikâyenin başındaki Bahar’ın tasviri “Bütün gün çalışırken gördüğü, incecik beli, canlı göğüsleri, besili kısıraklar gibi dolgun kalçaları ile Bahar’ın görüntüsü geldi.” (s.10) Hasan Kocabaş’ın kıskançlığını ve kötü niyetini göstermesi bakımından önemlidir.

Hikâyelerde çoğu zaman hemen kahramanlar hakkında bilgi verilmez, olaylar geçtikçe merak duygusu yükseldikçe geriye dönülür ve kahramanlar hakkında bilgi verilir. Geriye dönüş tekniğı üç şekilde gerçekleşir. “1.Dar anlamda geriye dönüş, 2. Yapıcı geriye dönüş, 3. Çözücü geriye dönüş” (Tekin,2016:254) Hikâyede yazar-anlatıcı, yapıcı geriye dönüş tekniğini kullanır. “Eskiden, iç bölmede karısıyla Hasan Kocabaş yatardı. Hasan’ın karısı altı ay önce doğum sırasında öldü. Osman, ağabeyi dul kaldıktan üç ay sonra Bahar’ı kaçırdı. Hasan iç bölmeyi Osman’la Bahar’a verdi. Kendi yatağını, bekârlığında Osman’ın yattığı, kapıdan yana bölmeye taşıdı.” (s.10) Bu bilgiyle birlikte okuyucu Hasan Kocabaş’ın eşinin öldüğünü ve Osman’ın da Bahar’la yeni evli olduğunu öğrenir.

Kurguda yapılan özetlemelerle, hikâyenin derli toplu bir kompozisyon çizilmesi sağlanır. Hikâyeye, hayattan alınmış kurgular da olsa birebir hayatın kopyası değildirler. Bu yüzden yazar-anlatıcı seçici davranmak zorundadır. Hikâyeye, yaz başında başlar. Kurguda atlamalar yapılıır. Temmuzdan ağustosa geçilir. “Ağustos ortasına doğru, bir gün Hasan Kocabaş, Osman’ı köye bakkala gönderdi” (s.24) Ağustostan eylüle geçilir. “Eylül ortalarında ovaya ilk yağmur yağdı” (s.30) Veli Sarı’nın ölümü ve Osman ile Hasan Kocabaş’ın tutuklanmasından sonra iki ay geçer. Altı aylık hamile olan Bahar, iki aylık çocuğı ile mahkemenin karar vereceğı duruşmaya gelir. Osman

tutuklandığında Bahar altı aylık hamile olduğuna göre aradan beş aylık bir zaman dilimi geçmiştir. Hikâyede bu kısım, özetlenir. “Bahar iki aylık oğlu ile İzmir adliyesinin kapısında bekledi.” (s.48) Diğer bir özetleme de hikâyenin sonunda yapılır. Osman, hapse girdikten sonra iki ay geçmiştir. “Osman bu iki ay içinde ağabeyine ikinci bir mektup yazmadı” (s.62) “Ölüm söylentisinin üstünden altı ay geçmişti” (s.65) “1951 yılının ilk ayında Osman’ın cezası doldu.” (s.66) Böylece 1947 yılında başlayan hikâye 1951 yılında biter. Bu aralarda sık sık özetlemeler yapılarak zamanda atlamalar yapılmıştır. Kurgu, gereksiz ayrıntılardan arınılmıştır.

1.4. Olay Örgüsü

Olay, kurguyu harekete geçiren önemli unsurdur. “Vaka, sözlük anlamı itibariyle ‘olup geçen şey’ demektir. Romancı (hikâyeci) kaleme alacağı romanın (hikâyenin) ‘epik’ yapısını bu ‘olup geçen şey’e (hatta olması mümkün şeylerle) kurar. Bu durumda vaka, roman (hikâye) denilen edebi türün vazgeçilmez ögesi olmaktadır. Aslında vaka, romana değil, hayata ait bir parçadır ve hayatta rastladığımız, yaşadığımız, yaşayabileceğimiz bir şeydir.” (Tekin, 2016:69) *Susuz Yaz* adlı hikayedeki olay da yazarın Urla’da tanık olduğu gerçek bir olaya dayanmaktadır. Hikâye, yazarın kendi bölümlenmesiyle on iki bölümden oluşur.

Birinci Bölüm: Hikâyenin birinci bölümünde 1947 yazında Urla’daki coğrafyadan, bahçelerden, tarlaların kuraklığından bahseder. Yazar-anlatıcı kuraklıktan Kocabaşların bahçesinde doğan suyu anlatır. “Bu havuz o çevrenin can noktasıdır” (s.7) cümlesi olayın suyun etrafında geçeceği izlenimini verir. Kocabaşlar, bahçelerine havuz yaptırırlar ve o güne kadar köylüyle ortak kullandıkları suyu havuzlarına akıtırlar. Birinci bölümde sadece mekânın şartları anlatılır ve kahramanlar anlatılmaz. Bu bölüm hazırlık safhasıdır. Okuyucunun dikkatlerinin çekilmesi için yapılmış bir girizgâhtır.

İkinci Bölüm: Birinci bölümün sonunda, “O gecedен sonra olanlar unutulmadı.” (s.9) cümlesi ikinci bölüme geçiştir. Okuyucunun dikkati böylece sudan kahramanlara yönlendirilir. Kurguyu harekete geçirecek Hasan Kocabaş, Osman ve Bahar anlatılır. Hasan Kocabaş, altı ay önce eşini doğum sırasında kaybetmiştir. Eşini kaybettikten üç ay sonra kardeşi Osman, Bahar’ı kaçırmıştır. Bahar genç, güzel bir kadındır. Hasan’ın Bahar’a karşı duyguları değişmeye başlar ve kardeşini kıskanır. Hasan’ın bilincinde iki şey vardır. Bahar ve su. Hasan, rüyalarında da sürekli Bahar ve suyu görür.

Üçüncü Bölüm: Suyun bahçesine gelmediğini gören Veli Sarı, Hasan Kocabaş’la tartışır. Araya muhtar girerse de Hasan Kocabaş, suyu diğer köylülere vermez. Hikâyedeki gerilim gittikçe yükselmeye başlar.

Dördüncü Bölüm: Veli Sarı, Hasan Kocabaş’ı şikâyet etmek için Urla’ya gider. Dava açar. İncelemeye gelen mahkeme heyeti, suyun Kocabaşların bahçesinde çıktığını onların malı olduğu kararını verir.

Beşinci Bölüm: Hasan Kocabaş’ın aksine daha ılımlı olan kardeşi Osman, komşularla anlaşma taraftarıdır. Abisi görmeden suyu aşağı topraklara, köylüye bırakır. Bunu gören Hasan Kocabaş kardeşi ile tartışır. Köylünün, Kocabaşlara olan düşmanlığı artar.

Altıncı Bölüm: Kurguda ileriye doğru zaman sıçraması olur, yazdan sonbahara eylülün ortalarına gelinmiştir. Yağmurların yağması, kuraklığın azalması köylülerin sinirlerinde de yatıştırıcı etmen olur. Hikâyede su ve gerginlik ters orantılıdır. Su azaldığında gerginlik artar, su çoğaldığında gerginlik azalır. Veli Sarı, Kocabaşların köpeğini öldürür. Köpeğin öldürülmesi hem bir uyarıdır hem de uğursuzluktur. Ardından daha

büyük kötü olayların olacağına habercisidir. Hasan Kocabaş'ın rüyasında tabutu görmesiyle birlikte kurguda her an bir ölümün olacağını, okuyucu hisseder. Gerilim, en yüksek noktadadır. Veli Sarı ve arkadaşı Musa, bir gece Kocabaşların bahçesine girer ve tüm ağaçları, bitkileri darmadağın eder. O sırada bahçeden sesler duyan Hasan Kocabaş ve Osman, gra ve çiftiyi alır ve sağa sola ateş eder. Sabah olduğunda, Veli Sarı'nın öldürüldüğü anlaşılır. Veli Sarı, gra ile Hasan Kocabaş tarafından öldürülmüştür. Ancak Hasan Kocabaş, suçunu gizler. Bahar, granın Hasan Kocabaş'ın elinde olduğunu ve Veli Sarı'nın onun tarafından öldürüldüğünü anlar. Jandarma, hem Osman'ı hem de Hasan Kocabaş'ı tutuklar. Olayların burasında olaylar düğümlenir, sonucun ne olacağı merak konusudur. Merak en yüksek seviyeye çıkar. Osman mı Hasan Kocabaş mı ceza alacak?

Yedinci Bölüm: Bu bölüm, iki kardeşin karar verme sürecidir. Hasan Kocabaş, cinayeti üstüne alması için Osman'ı ikna etmeye çalışır. İç monologların yoğun olduğu bu bölümde kahramanların ruhsal durumları daha açık görülür. Osman, ikna olur ve suç üstüne alır. Bunun karşılığında, abisi Bahar'a çok iyi bakacak kendisini de hapiste yoksunluk içinde bırakmayacaktı. Suçun kimin üstüne alacağı çözülmüşse de hikâyede trajik olayların devam edeceği bellidir. Bahar'ın ne olacağı merak konusudur. Trajik bir kurguya sahip hikâyede olumsuz olaylar devam eder.

Sekizinci Bölüm: Bahar'ın hapisaneyeye Osman'ı ziyaret ettiği bölümdür. Bahar'ın da mahkemede Osman gibi ifade vermesine karar verilir. Bahar'ın, ruhsal durumu hikâyede ilk defa açık olarak işlenir. Mahkemede "Gâvur bodur" diye Hasan Kocabaş için mırıldanır. Mahkeme kararını açıklar. Osman dokuz yıla mahkûm edilir.

Dokuzuncu Bölüm: Başlangıçta sık sık Osman'ı ziyarete giden Hasan Kocabaş, yargıtayın kesin kararı onamasından sonra ziyaretlerini seyrekleştirir. Sonrasında da Osman, Denizli cezaevine nakledilir.

Onuncu Bölüm: Hasan Kocabaş Urla'da bir kahvehanede otururken yan masada birisi gazete okumakta, Isparta cezaevinde Osman adında bir hükümlünün şişlenerek öldürüldüğünü okur. Habere kulak kabartan Hasan Kocabaş, bu mahkûmun kardeşi Osman olabileceğini söyler. Osman'dan ne zamandan beri haber alamadığını sözlerine ekler. Etrafındakileri de Osman'ın öldüğüne inandırır. Bahar'ı da buna inandırdıktan sonra Bahar'ı kendisine eş yapar.

On Birinci Bölüm: Bu bölümde okuyucunun merak ettiği Osman'a tekrar dönülür. Osman, defalarca abisine mektup yazmış kendisine verdiği söze sadık kalmasını istemiş ancak abisinden bir haber alamamıştır. Yoksulluk içerisinde hapisanede kalmaktadır. Abisinden kuşkulandırmaya başlar. Bahar'ı elinden aldığını düşünür. "Aldatılmıştı! Kendisi onun için dokuz yıl yatmayı göze alsın da o karısına göz diksin! Gidi uyur yılan gidisi!" (s.63)

On İkinci Bölüm: Hikâyenin son bölümünde genel af olur ve Osman'ın cezasının üçte ikisi affedilir. Af haberini duyan Hasan Kocabaş korku içerisinde. Kardeşine ihanet etmiş, Bahar'ı kandırılmış, onunla evlenmiştir. Bahar'ın ikinci oğlu dünyaya gelir. Her an Osman'ın geleceğini düşünerek Hasan Kocabaş, tedirgin olur. İkinci bir silah alır. Hapisaneden çıkan Osman, köyüne gider. Evine geldiğinde üç yaşlarında bir çocuk görür. Bu çocuk oğludur. O sırada evden bir yaşında bir çocukla Bahar'ı görür. Hikâyenin son bölümünde gerilim de merak da iyice artmıştır. Ölümün olacağı bellidir ancak kim ölecek? Osman Bahar'la karşı karşıya gelir. Bahar, öldüğünü zannettiği Osman'ı görünce şaşkınlık içinde kalır. Hasan Kocabaş'tan intikamını almaya gider. Elinde silahı olan Hasan ateş etmeye çalışırken eli kasılır o sırada Bahar, çiftiyle

Hasan'ı vurur. Su davasından başlayan kurgu kadın davasıyla biter. Hikâye su ve kadın üzerine kuruludur.

1.5. Kişiler

Stevick, “Bir roman ve oyunda başkışı, eserdeki değişim sürecini yaşayan, ilgi merkezi olan ve yapıyı oluşturan bütün unsurların merkezi olan kişidir” (Akt. Soysal Eşitti, 2017:643) der. *Susuz Yaz* adlı hikâyede başkarakter, Hasan Kocabaş'tır. Başkışiler, “çatışma ve değişme süreci yaşayan, toplumda fert olarak varlığını sürdüren ve tepkilerimizi sürekli olarak yönlendiren kişilerdir. Romanda (hikâyede) en ilgi çekici sorunların ortaya atılmasını sağlayan bu kahramanlar, tematik güce ait ahlak anlayışının somutlaştırılmasına hizmet eder.” (Korkmaz,1991:273) Kurguda olayları başlatan, kurguyu belirleyen Hasan Kocabaş'tır. Hikâyede kendisine en fazla yer verilen de yine Hasan Kocabaş'tır. Hasan Kocabaş'ın yıllardan beri tüm köylünün bahçesini sulayan suyun yönünü kendi havuzuna çevirmesiyle olaylar cereyan eder.

Hasan Kocabaş, hırslı birisidir. Zengin olmak, bağ bahçe sahibi olmak en büyük amacıdır. “Düşünde aşları, fidanları her gün sular, o suladıkça ürün yılları kısılar. Derken bir yük arabası alır, bir araba yükü şeftali ile bahçelerinden şoseye çıkar, bütün gece İzmir'e doğru ilerlediğini görürdü.” (s.11) Amacına ulaşmak için her şey mübahtır. Onun için tek doğru vardır, Onun istekleri. Bu uğurda kardeşini feda etmeye hazırdır, bencildir. Kardeşinin eşini kıskanır. Tutkularına yenik düşen biridir. Hasan Kocabaş, hikâyede hem Veli Sarı'nın hem de kardeşinin hayatını almıştır. Veli Sarı'yı öldürerek, kardeşinin ise hayatını çalarak yapar. Hasan Kocabaş'ın rüyalarına giren çok istediği iki şey vardır.

Hasan Kocabaş = Su + Bahar

Hikâyedeki diğer karakter Osman'dır. Osman, norm karakterdir. Norm karakterler, “Birinci derecedeki kahramanlardan sonra ferdi planda en çok boyutlu olan ve en fazla derinliği olan kahramanlardır. Bu karakterlerin tezat yaratmak ve okuyucuyu rahatlatmak gibi görevleri olduğu kadar, birinci derecedeki kahramanların kusurlarını yansıtma gibi fonksiyonları da vardır” (Korkmaz,1991:278) Osman, Hasan Kocabaş'ın tam tersi bir kişiliğe sahip birisidir. Hasan, sert olduğu kadar Osman yumuşaktır. Hasan hırçın, çözümsüz olduğu kadar Osman uzlaşmacıdır. Hasan bencil olduğu kadar Osman, fedakârdır. Diyebiliriz ki; hikâye iki kahramanın tezatlığı üzerine kurulmuştur. Osman'ın suçu üstüne alması kurgudaki gidişatı değiştirir. Osman, Hasan'ın aynadaki ters görüntüsüdür.

Hasan	Osman
Hırçın	Sakin
Bencil	Fedakâr
Sert	Yumuşak
Kıskanç	Paylaşımçı
Adaletsiz	Adil

Kurgudaki çatıda önemli bir yere sahip olmakla birlikte hikâye boyunca pasif olan diğer bir karakter de Bahar'dır. Bahar'ın sessizliği aynı zamanda, köyde kadının aile içerisindeki pasifliğini, söz sahibi olmayışının da bir göstergesidir. Hikâye boyunca alınan kararlarda etkin değildir. Sadece kendisine söyleneni yapar. Osman'ın cezayı üstüne almasını istemediği halde karşı çıkamaz, Osman'ın ölüm haberini aldığı anda Hasan Kocabaş'tan nefret etmesine karşılık onunla olan evliliğine karşı duramaz. Bahar, pasifliğin, zayıflığın, çaresizliğin simgesidir. Kurguda diyalogları çok azdır. Bahar'ın ilk cümlesi, ikinci bölümde Veli Sarı'nın Hasan Kocabaş'ı ziyaret ettiğinde Bahar'ın "Veli Dayılar geldi"dir. (s.16) Bahar'ın ikinci bölümdeki bu cümlelerinden sonra yazar-anlatıcı üzerinden Bahar'dan haber alırız. Sekizinci bölümde Bahar, "Olmadı", "Sen..." "Bir şeyim yok" (s.48) "Ah, gâvur bodur!" (s.49) "Dokuz yıl çabuk geçer Osman! Dokuz yıl çabuk geçer... Oğlunu al! Bak, oğlunu gör... Dokuz yıl çabuk geçer." (s.53) cümlelerini kurar. Dokuzuncu bölümde ise "Osman'ı ne vakit arayacaksın? Daha haftasında adını anmaz oldun." (s.53) "İşlerin sonu yok! Bir günlük kalsın varsın. Harçlığı olsun olmasın seni beni oğlunu görmek istemez mi?"(s.54) son bölümde ise "Osman! Osmanım sen sağ mıydın?", "Gör beni! Bak benim başıma neler geldi." "Seni bana öldü dediler" (s.69) cümleleriyle son bon bulur. Tüm hikâyede Bahar'ın kullandığı kısa ve az olan bu cümleler, Bahar'ın toplum içinde kadın olarak etkinliğinin az olduğunu, karar verme sürecinde bulunmadığını, nesne olduğunun bir göstergesidir. İç dünyasına ait bilgiler, sadece yazar-anlatıcının üzerinden öğrenilmektedir.

Hikâyedeki kart karakter olarak Veli Sarı, görülmektedir. "Kart karakter, roman boyunca değişim ve gelişim göstermeyen, daima aynı kişilik özelliklerine sahip, romanda tek boyutuyla yer bulan karakterdir." (Soysal Eşitti,2017:646) Veli Sarı, hikâyede Hasan Kocabaş'ın suyu almasını kabul etmeyen köylüleri temsil etmektedir. Hikâyede Hasan Kocabaş'tan suyun intikamını almak için çalışır. Hikâye boyunca da bu yönüyle görünür. Çocukları olan, geçim derdi olan ve en önemlisi bahçesi için suya ihtiyacı olan bir köylüdür. Kurguda ölümüyle, daha fazla etkin rol oynar.

Hikâyedeki diğer fon kişiler, belirsizdir. İsimleri ve çok cılız birkaç diyalogları bulunur. Hasan Kocabaş'ın ölen karısı, Ethem Ölmez, Musa Öztürk, Hüseyin Şengül, Veli Sarı'nın eşi, Veli Sarı'nın on yaşındaki oğlu, muhtar, köylü kadınlar, çocuklar, hâkim, davavekili, savcı, doktor, komutan, jandarmalar, hükümlüler, Tahtacı Safi'nin oğlu, Urla'daki kahvehanede oturanlar, Süleyman.

Hikâye Hasan ve Osman'ın birbirine birbirine zıt karakterli olması kurgudaki en önemli parçadır. Osman'ın iyiliği Hasan'ın kötülüğünü daha fazla ortaya çıkarır. Bahar ise iki kardeşin ortak noktasıdır.

1.6. Zaman

"Zaman, içinde olayların geçtiği şeydir, değişim zaman içindedir tanımı değişimi (olayı) zaman ve mekân içinde sunan anlatı sanatı için hayli değerlidir. Değerlidir çünkü olayların belirli bir amaç için hayli değerlidir. Değerlidir çünkü olayların belli bir amaç doğrultusunda ve belirli bir sisteme göre sıralanması demek olan hikaye zaman içinde meydana gelir." (Tekin, 2016:122) *Susuz Yaz* hikâyesinde olay, 1947-1951 yılları arasında geçmekte dört yıllık bir zaman sürecini almaktadır. Hikâyede zaman belirsiz değildir. Okuyucu kolaylıkla takip eder. Birinci bölümde yazar-anlatıcının verdiği bilgiye göre 1947 yılının yazında başlar. "947 yazında Kocabaş'lar, kendi bahçelerinde yeni bir havuz yaptırıldılar." (s.9) Olayların yazın geçtiğini yine birinci bölümde anlatılır.

“Toprakları sulayan üç dereden ikisi, yaz ayları gelince kurur, kalın kumlu, çakıllı yataklarıyla kuraklıktan güm günden yanan, kavrulan ovanın...” (s.7)

Kurgu ilk bölümde yazar-anlatıcı, her yıl yaz aylarında yaşananları anlattıktan sonra “o geceden sonra olanlar oldu” (s.9) diyerek anlatacağı olay için başlangıç noktası koyar. İkinci bölümde Hasan Kocabaş’ın suyu kendi havuzuna yönlendirdiği ilk gecede hissettikleri, rüyaları anlatılır. Üçüncü bölüm aynı gecenin sabahında olan olaylar anlatılır. Böylece kısa zaman aralıkları hikâyede bulunur ve okuyucu bunu takip eder. Dördüncü bölümde ise ertesi gün köylülerin Urla’ya gidişleri anlatılır. “Ertesi sabah Veli, yanında arkadaşlarıyla Urla’ya indi” (s.22) Aynı günün öğleden sonrasında Veli tutanak vekiliyle köye geri döner. “Öğleden sonra eski bir kaptıkaçtıya dolan, vekil, tutanak yazıcısı, Veli ile arkadaşları, tekrar Kocabaşlar’ın damı önünde görüldü.” (s.23) Aynı bölümde “ertesi sabah Urla’ya inmek Hasan Kocabaş’a düştü.” (s.23) “Bir hafta sonra mahkeme kurulu, anlaşmazlığı yerinde incelemek için geldiğinde durum açıldı.” (s.23)

Kısa zaman aralıkların yaşandığı hikâyede “temmuz çıkıyordu” (s.24) cümlesiyle tam olarak hangi ayda oldukları belirlenir. “Ağustosun ilk haftası sonunda Veli ile öbür bahçe sahipleri büsbütün susuz kaldılar. Ağustosun gelmesiyle kuraklık artmış gerilim de yükselmiştir. Zamanın geçmesi sınırları daha çok yükseltmiş, zaman olayları dindirmemiştir. Aksine köylülerin kinini arttırmıştır. Beşinci bölüm “Ağustos ortasına doğru, bir gün Hasan Kocabaş, Osman’ı köye bakkala öteberi almaya gönderdi.” (s.24) Altıncı bölümde ileriye doğru zaman sıçraması olur ve eylül ayına gelinir. “Eylül ortalarında ilk yağmur düştü.” (s.30) Olaylar anlatılırken sürekli “o gün, o günün akşamı, ertesi gün” gibi zaman tabirleri kullanılır.

Hasan Kocabaş’ın Veli’yi öldürmesinden sonra zaman daha hızlı akar. Hasan ve Osman tutuklandıklarında Bahar altı aylık hamiledir. “İki aya kadar çocuk bekliyorlardı.” (s.43) Yargılama sürecinde zaman sıçraması olur. Mahkemenin karar gününde Bahar’ın oğlu doğmuş, iki aylık olmuştur. “Yargılama kısa sürdü. Son duruşma günü Bahar, sabahtan kucagında iki aylık oğlu ile İzmir adliyesinde bekledi.” (s.48) Mahkeme kararından sonra birkaç gün geçer. “İlk dört beş gün böyle geçer.” (s.53) Hikâyede net gün ismi verilir. “Pazar sabahı bir sepete zeytin, pekmez, peynir, yoğurt, bazlama, bahçelerinde topladıkları üç dört kilo armut doldurdular.” (s.54) Aradan birkaç aylık bir zaman dilimi geçer. “Dosyaları, yargıtaydan gelinceye kadar on beş günde bir üç haftada bir Osman’ı aradılar.” (s.55) Olaydan sonra bir yıl geçmiştir. Geçen eylül ayında cinayet işlenmişti. Osman Denizli cezaevine nakledilir. Burada da olay örgüsü zaman bakımından takip edilir. Aradan üç ay geçmiştir. “Üç ay sonra Denizli’den mektup geldi.” (s.56) Eylülünden nisana gelinmiştir. “o yıl nisan çıkarırken” (s.57) Nisan ayında Osman’ın ölüm haberini Hasan yayar. Ölüm haberinin yayılmasından altı ay geçmiştir. “Ölüm söylentisinin üstünden altı ay geçmiştir.” (s.65)

Hikâyede sosyal zaman nettir. 14 Temmuz 1950 yılında Demokrat Parti’nin uygulanmış, olduğu kısmi af konu edilir. “Temmuzda af gerçekleşti. Dediklerine göre cezaların üçte ikisi silinmişti.” (s.66). Osman, kısmi aftan faydalanır ve cezası 1951 yılının ilk ayı içinde dolar. Cezasının dolmasıyla Osman, bir ikindiüstü köyüne döner ve Hasan’la hesaplaşır.

Görüldüğü gibi dört yıllık bir zaman sürecini kapsayan hikâyede kronolojiyi takip etmek mümkündür. Sadece hikâyenin ikinci bölümünde geriye dönüş olmuş onun

dışında sürekli ileriye doğru akan bir zaman kronolojisi bulunur. Yapıcı geriye dönüş tekniğinin kullanıldığı hikâye bu bakımdan akronik karakterde bir hikâyedir.

1.7. Mekân

Hikâyede, mekân kahramanların tanıtılmasında, çevrenin tanınmasında, sosyal çevrenin bilinmesinde önemli bir fonksiyona sahiptir. “Mekân, anlatı sisteminde yer alan vakanın somutlaşmasında önemli rol oynar.” (Tekin,2016:166) “Yazarın hayatında Urla’nın önemli bir yeri vardır ve eserlerinin mekân olarak Urla’yı sıkça kullanır. Urla’nın yeşilliği onun hayallerinde her zaman “eserlerinin dekoru” olarak yaşar. Bir çok yeri gezen şairin eserlerinde Urla’nın geniş yer tutmasını şair şöyle anlatır: “.ayrı bir yeri vardır yaşamımda. Sık sık özlerim oraları. Yılda bir kez olsun gidemezsem bir aksaklık duyarım yaşamımda.” (Kocabıyık, 2006:23) Hikâyeye İzmir’in Urla ilçesine bağlı Tekebaşı adlı köyünde geçmektedir. Ovacık, Bademler köylerinin adı da hikâyede geçer. Ayrıca Denizli, Isparta illerinin adı da geçer.

Hikâyede **kapalı-dar mekânlar** çok az kullanılmıştır. İkinci bölümde yer alan Hasan Kocabaş ve Osman Kocabaş’ın birlikte yaşadıkları ev tasvir edilir. “Kocabaşların damı iki bölmeliydi. Eskiden iç bölmede Hasan Kocabaş ile karısı kalırdı. Hasan’ın karısı altı ya önce doğum sırasında öldü. Osman, ağabeyisi dul kaldıktan altı ay sonra Bahar’ı kaçırdı.” (s.10) Bu ev, hikâyede Hasan Kocabaş’ın Bahar’a karşı cinsel arzularının arttığı bir mekândır. Osman ile Bahar’ın seviştiği bu ev, Hasan Kocabaş’ta kıskançlık duygularını uyandırır. İkinci kapalı-dar mekân, hapishanedir. Osman, ceza almış, dokuz yıla mahkûm edilmiştir. Hapishane, ayrıntılı tasvir edilemez, ancak hapishane sözcüğü dahi kahraman Osman’ın sıkışmışlığını, çaresizliğini anlatmak için yeterli bir kelimedir. Bu bakımdan hapishane engelleyici, güçsüzleştirici bir mekân olarak kurguda yerini alır.

Kurguda daha çok **açık-geniş mekânlar** ön plandadır. Çünkü sulanamayan bahçeler anlatılmaktadır. Kurgudaki iki cinayet de bahçede işlenir. Bahçeler, uzun uzun ayrıntılı tasvir edilir. Hikâyenin girişi de geniş toprakların anlatımıyla başlar. “Urla’nın Bademler köyünün kuzeyinde, Ovacık’tan İzmir-Seferihisar şosesine kadar, hafif dalgalarla uzanan toprakları sulayan üç dereden ikisi, yaz ayları gelince kurur, kalın, kumlu çakıllı yataklarıyla kuraklıktan gün günden yanan, kavrulan ovanın yüzüne atılmış iki eski ustura izi gibi kalır.” (s.7)

Topraklar anlatıldıktan sonra suyun döküldüğü havuz anlatılır. “Tekebaşı’ndan havuza doğru uzayan bir kavak çizgisi, havuzun üst başında sıklaşır, asma kümelerine karışır.” (s.7) Diğer bir açık mekân Urla’daki kahvehanedir. Bu kahvehane Hasan Kocabaş, Isparta Cezaevindeki Osman adındaki bir mahkûmun ölüm haberini alır ve bu haberi kendi lehine kullanır. Bu bakımdan kahvehane dedikoduların yayıldığı bir mekân olarak karşımıza çıkmaktadır.

2. İzleksel Kurgu

Susuz Yaz adlı hikâyede su yüzünden çıkan kavganın cinayete varması, bu cinayetin iki kardeş arasındaki kıskançlığın, ihanetin su yüzüne çıkarması ve ikinci bir cinayete hikâyenin son bulmasını anlatır. İyilik ve kötülüğün mücadele ettiği hikâyede iki kavram da aslında kaybeder. Osman’ın iyi niyeti hem kendisinin hem de eşi, Bahar’ın hayatını mahvetmiş, Hasan’ın hırsı, kıskançlığı ise hayatına mal olmuştur. Aşağıdaki tabloda kişiler, kavramlar ve simgeler düzleminde ülkü değer ve karşıt değerler olarak sınıflandırılmıştır.

	Ülkü Değerler	Karşıt Değerler
Kişiler Düzlemi	Osman Kocabaş Bahar Veli Sarı Köylüler	Hasan Kocabaş
Kavramlar Düzlemi	Kardeşlik Fedakârlık Paylaşıcılık Adalet Masumiyet Aşk	Hırçınlık Bencillik Cinsellik Kıskançlık Adaletsizlik Cinsellik
Simgeler Düzlemi	Kanaat Güven Su Havuz Toprak	Hırs İhanet Kadın Ölüm Silah Hapishane Köpek

2.1. Su

Hikâyede su, bereket yerine düşmanlıktır, ölüm getirendir. Olayın başlaması, Hasan Kocabaş'ın suyu diğer köylülerle paylaşmamasına dayanır. “Yer, yer değilken; su, su idi. Hinduizmin ilk metinlerinde suyun ilk madde olduğu böyle belirtilir. Yani “henüz bir şey yaratılmamışken, su vardı” anlamındaki bu cümle, aslında suyun bütün yaratıkların menbaı, (orijini) olduğunu göstermektedir. Buna “Materia Prima” ya da Hinduizm’de “Prakriti” de denmektedir. Su, bütün kültürlerde temel olarak üç sembolik anlam ifade etmektedir.

Bunlar:

1. Hayatın kaynağı
2. Arınma ve temizlenme vasıtası
3. Yenilenme vasıtası” (Türkmen,2013:13)

Ancak *Susuz Yaz* hikâyesinde su, hayatın kaynağı yerine hayatları alan unsurdur. Su arınma değil, kıskançlığı, düşmanlığı arttırıcı bir unsurdur. Su yenilenme değil, sonlanmadır.

2.2. Kıskançlık

“Kıskançlık içsel ve dışsal öğeleri bulunan karmaşık bir tepkidir. İçsel öğeleri, genellikle dış dünyadan görünmeyen çeşitli duygular, düşünceler ve fiziksel belirtileri içerir. Duygular; acı, kızgınlık, hiddet, üzüntü, korku, keder ve aşağılanma gibi duygularından oluşabilir. Düşünceler; kendini suçlama, rakiple kendini karşılaştırma, sosyal imajı hakkında endişelenme, kendine acıma şeklinde görülebilir. Kıskançlığa ilişkin bazı fiziksel belirtiler yüz kızarması, terleme, mide krampları, hızlı nabız, uyuma güçlüğü olarak belirtilebilir.” (Altınmakas, 2011:27) Hasan Kocabaş her gece Osman ile Bahar’ın sevişmelerini duydukça Osman’a karşı kıskançlık besler, ona karşı nefret duyguları gelişir. Kıskançlığı arttıkça kardeşine olan kızgınlığı da artar.

“1922’de Freud normal kıskançlığın bile mantık dışı bir olay sayılması gerektiğini, böyle bir duygunun bilinç denetimi altında olmadığı gibi dış dünyanın herkesçe paylaşılan gerçekliği içinde yaşanan durumlarla orantısız olduğu görüşünü dile getirmişti. Sevginin kaybı ya da kaybedilme tehlikesi, sevilen kişiye ve bir rakibe karşı duyulan düşmanlık ve kendine saygıyı azaltan narsistik darbe kıskançlık duygusunu oluşturan temel öğeler olmuştur.” (Hocaoğlu, 2001:100) Veli Sarı’nın ölümüyle birlikte Osman, suçu üstüne almıştır. böylece Hasan için yol açılmıştır. Osman’ın sahip olduğu Bahar’a aşka, mutluluğa sahip olmak ister. Osman onun için bir rakipti ve artık rakibi ortadan kalkmıştır.

Tarih boyunca kardeşler arasındaki kıskançlık eserlere konu olmuştur. Yusuf ve Züleyha adlı eserde Yusuf’un kardeşleri babalarını Yusuf’tan kıskandıkları için onu kuyuya atarlar: “Kıskançlık, kardeşlik kavramının anlamının değişmesine sebebiyet verir. Kıskançlık ateştir. Ateş de dokunduğu nesnenin yapısında tahribatlara yol açar. Kıskançlık ateşi ifadesi de bunu doğrular mahiyettedir. Bu körüklenmiş ateş, en küçük bir kıvılcımla hareketlenir ve belki de en büyük yangınlara ve hasarlara sebebiyet verebilir. Yakub’un Yusuf’a olan sevgisi, kardeşlerinin Yusuf’u ortadan kaldırmalarına kadar varır.” (İçli, 2009:195) Hasan ve Osman kardeş olmalarına karşın Hasan’ın kötü duyguları bu kardeşliği görmez. Hasan’ın kıskançlığı hem kendi hayatına mal olmuş hem de Bahar ve Osman’ı manevi olarak yok etmiştir.

2.3. Kadın

Kadının bireysel ve toplumsal kimliği, erkekle olan ilişkisi, değişen imajı tarihî süreç içerisinde farklı araştırmacılar tarafından irdelenmiş, bu mesele edebiyatın ve diğer sanat dallarının başlıca temalarından biri olmuştur. *Susuz Yaz* adlı hikâyede Bahar iki kardeşi karşı karşıya getirmiş, birbirine düşman etmiştir. Osman’ın aşkı, Hasan’ın cinsel arzuları kurguda bir nesne gibi olan Bahar üzerinden gerçekleşmiştir. Bahar pasif, çok az diyalogları olan bir kahramandır.

Bahar sadece kendisine denileni yapar, karar verme gücüne sahip değildir. Özellikle yazar-anlatıcı bilinçli olarak böyle bir üslubu seçmiştir. Böylece kadının toplumdaki ikinciliğini, karar verme sürecinde bulunmama ile birlikte olaylardan en fazla etkilenen varlık olduğunu göstermek istemiştir. Bahar istemediği halde Hasan Kocabaş’la evlenmek, ondan çocuk yapmak zorunda kalmıştır. Hikâyenin sonu ise yine bir kadın eliyle bitmiştir. Hikâye boyunca belirleyici olamayan Bahar, Hasan’ı öldürerek hikâyenin sonunu belirlemiştir.

Sonuç

Necati Cumalı'nın su, toprak, kadın ile ilgili yazmış olduğu *Susuz Yaz* hikâyesi, gerçek hayattan alınmış bir olaya dayanmaktadır. Urla'daki Tekekbaşı'nda geçen kurguda hırsın, kıskançlığın verdiği zarar işlenmektedir. Oldukça sade, akıcı bir dil kullanana yazar, tasvirleriyle 1940-1950'li yılların kırsal yaşantısını anlatmıştır.

Çalışmamızda ilk olarak hikâyenin yapısal özellikleri üzerinde durulmuştur. Hikâyenin kimliği ile ilgili bilgiler çevrilmiştir. Tiyatroya ve filme de uyarlanan *Susuz Yaz* farklı sanat dallarında kendini ortaya koymuştur. Urla'daki köyde geçen hikâyede açık-geniş mekânlar çokça anlatılmış, çok fazla geriye dönüşlerin olmadığı doğrusal bir zaman kronolojisi izlenmiştir. Üç kahramanın ön planda olduğu hikâyede diğer kahramanlar daha çok fon kişiler özelliğindedir. Hasan Kocabaş, hırsın, kıskançlığın, ihanetin sembol kişisidir. On iki bölümden oluşan hikâye merak unsurunun çok kullanıldığı, gerilimin yükseltilecek heyecan duygusu oluşturulduğu trajik bir kurguya sahiptir. Yazar-anlatıcı bakış açısının kullanıldığı hikâyede iç monologlar, iç diyaloglar, tasvir, geriye dönüş, rüya teknikleri kullanılmıştır.

Çalışmamızın ikinci bölümünde ise izleksel kurgu üzerinde durulmuştur. Kora şeması oluşturularak özellikle kavramsal ve simgesel düzlemde ülkü değerler ve karşı değerler belirlenmiştir. Tabloda yer alan ülkü değerler ile karşıt değerler ve kullanılan simgelerle hikâye açıklanmaya çalışılmıştır. Hırçınlık, bencillik, cinsellik, kıskançlık, adaletsizlik, cinsellik, hırs, ihanet, kadın değerleri bireyi mutsuzluğa, yok oluşa götürürken; kardeşlik, fedakârlık, paylaşımcılık, adalet, masumiyet, aşk, kanaat, güven ise bireyin sahip olması gereken izlekler olarak ortaya çıkmıştır. İyilik ve kötülüğün tezathığı üzerinde kurulan hikâye trajik bir sonla bitirilmiştir.

Kaynakça

AKTAŞ, Şerif (1984). Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş, Birlik Yayınları, Ankara.

ALTINMAKAS, Burcu ,“Eğitimde Yansımalar”, Arel Eğitim Kurumları Dergisi, Sayı:29, İstanbul 2011. s. 9-13

CUMALI Necati, (2017). *Susuz Yaz*, Cumhuriyet Kitaplığı, İstanbul.

DEMİR, Nurettin (2013). Geleneksel Türk Sanatında Ve Edebiyatımızda Su, Aski Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.

HOCAOĞLU, Çiçek, “Paranoid Semptomlar ve Sendromlar”, Psikiyatri Dünyası, Sayı:5, Ankara 2001, s. 97-104

İÇLİ, Ahmet, “Hamdullah Hamdi'nin Yusuf Züleyha Mesnevisinin Kavram ve Sembol Boyutu”, Ekev Akademi Dergisi, Sayı:39, İstanbul 2009, s.189-200

KOCABIYIK Deniz (2006). Necati Cumalı'nın Romanlarında Ve Hikâyelerinde Yapı Ve Tema, Afyonkarahisar Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi

KORKMAZ, Ramazan, (1991). Sabahattin Ali İnsan-Eser, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Elazığ.

SOYSAL EŞİTTİ, Aslı, (2017). Oğuz Atay'ın Tutunamayanlar Adlı Romanında Yapı ve İzlek, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 12/7 p. 633-668

TEKİN Mehmet,(2016). Roman Sanatı, Ötüken Yayınları, İstanbul.

TEMEL, Tamer (2007). Necati Cumalı'nın Oyunlarındaki 'Kadın Karakterler'in İncelenmesi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sahne Sanatları Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.